

УДК 336.717.5(477) (091)

Ткаченко І.В.
к. і. н., доцент
ДВНЗ «УАБС НБУ»

Ломбардна справа в Україні в роки нової економічної політики.

У тезах зазначено актуальність дослідження діяльності ломбардів як складової кредитної системи, визначені основні аспекти їх функціонування у роки непу та характер діяльності.

Ключові слова: ломбарди, ломбардна справа, ломбардний кредит, обігові кошти ломбардів.

Pawn business in Ukraine in the years of new economic policy

In theses the actuality of research of activity of pawnshops as a component of the credit system is marked, the basic aspects of their functioning in the years of new economic policy and the character of activity are defined.

Keywords: pawnshop, pawn business, pawn credit, circulating money of pawnshops.

У сучасній Україні в умовах тривалої фінансової кризи українським громадянам стає дедалі важче отримати короткостроковий кредит у вітчизняних банках. Тому, з метою отримання обігових коштів, вони все частіше користуються послугами ломбардів, які у стислі терміни готові задовольнити фінансові потреби своїх клієнтів. Дана ситуація спричинила стрімке зростання кількості ломбардів в Україні, яких налічується близько 460.

Ломбардна справа - це економічна діяльність із високим рівнем рентабельності, яка складає 30-40 %. Інвестиції в цей бізнес окупаються, як правило, за два-чотири роки. Для ломбарду ризик неповернення кредитних коштів зведений до мінімуму, адже гроші видаються тільки під заставу і на суму від 50 до 90 % її оцінної вартості незалежно від виду активу.

У різні історичні періоди ломбарди надавали споживчі кредити переважно менш забезпеченим прошаркам населення. У другій половині XIX – на початку XX ст. у Росії виникла велика кількість ломбардів на акціонерних засадах, однак їх діяльність була переважно лихварською. Пізніше, враховуючи потребу в здешевленні позичок, розпочалося створення муніципальних ломбардів. На кінець 1917 р. у Росії функціонувало 20 акціонерних і 109 муніципальних ломбардів, які надали позики на суму понад 13 млн. рублів.

У відновленій кредитній системі періоду нової економічної політики поряд з іншими фінансовими установами почали діяти ломбарди. У жовтні 1922 р. міським радам робітничих і селянських депутатів було надано право створювати ломбарди при відділах комунального господарства. Їх діяльність регламентувалася статутами, які затверджувалися після узгодження з Народним комісаріатом фінансів (Наркомфіном) та комісаріатом внутрішніх справ.

Поряд із суто комунальними було дозволено створювати ломбарди змішаного типу з участю приватного капіталу. Діяльність цих фінансових закладів здійснювалася на основі особливих правил, які встановлювалися Наркомфіном після узгодження з Народним комісаріатом внутрішніх справ і затвердження Радою народних комісарів. Контролювалася діяльність усіх ломбардів та дотримання ними вимог статуту органами нагляду Наркомфіну.

У кредитній системі СРСР ломбарди відігравали незначну роль. На 1925/1926 господарський рік їх чисельність становила по країні 26, в Українській соціалістичній радянській республіці – 5. Баланс усіх закладів ломбардного кредиту СРСР на 1 квітня 1927 р. складав 0,16 % загального балансу усієї кредитної мережі.

У період непу виникла проблема поповнення обігових капіталів уже діючих ломбардів. Власні капітали цих установ складали в середньому 57 тис. руб. Кредитуватися ломбарди могли в комунальних банках та відділах місцевого господарства. Однак отримання кредиту ускладнювалося вимогою банків надавати гарантійні листи місцевих рад, які розглядалися як додаткове забезпечення до соло-векселів. Однак такі листи не завжди видавалися і згідно вексельного права виплати по них не здійснювалися. Таким чином, нестача

коштів зумовила високі процентні ставки по позикових операціях разом з платою за зберігання та страхування.

До проблемних питань у діяльності ломбардів періоду непу слід віднести механізми нарахування та сплати процентів, здійснення комісійних операцій, регулювання процентних ставок місцевою владою, отримання ломбардами права юридичних осіб.

Отже, у період нової економічної політики ломбардна справа не отримала належного розвитку, оскільки на рівні державного керівництва не відбулось усвідомлення важливого значення розширення мережі цих фінансових установ. Не були вироблені чіткі механізми кредитування ломбардів, уніфікації процентних ставок по країні, регламентування їх діяльності загальнодержавними і місцевими органами, контролю діяльності.

Ткаченко, І. В. Ломбардна справа в Україні в роки нової економічної політики [Текст] / І. В. Ткаченко // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України : зб. тез доп. XIV Всеукраїнської науково-практичної конференції (27-28 жовтня 2011 р.) : у 2 т. / Державний вищий навчальний заклад «Українська академія банківської справи Національного банку України». – Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2011. – Т. 2. – С. 79-81.